

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

pro zasedání Zastupitelstva města Uherské Hradiště,
které se koná 2. září 2024

Přistoupení města k Paktu starostů a primátorů pro energii a klima

Důvod předložení:

Projednáni návrhu na přistoupení města k Paktu starostů a primátorů pro energii a klima

Základní fakta:

Koncept Smart City

Zastupitelstvo města schválilo v červnu t.r. dokument Strategie rozvoje Hradiště chytře 2030, čímž stvrdilo zájem o rozvoj **konceptu Smart City**. Strategie rozvoje Hradiště chytře již reflektuje návrhy schválené Místní adaptační strategie na změnu klimatu. Zároveň je v této strategii nově doplněn rozvojový pilíř „Chytrá energetika“ a záměr na zpracování tzv. **Akčního plánu pro udržitelnou energii a klima** a s tím související připojení města k „Paktu starostů a primátorů pro energii a klima“.

Energetická koncepce a energetický manažer

Na jednání zastupitelstva města je předložena ke schválení Místní energetická koncepce města Uherské Hradiště. Úvodní bod jejího Energetického akčního plánu předpokládá vytvoření pozice manažera pro oblast smart energetiky a klima. V návaznosti na příslušné rozhodnutí rady města byl v rámci realizovaných organizačních změn k 1. 9. 2024 vytvořen útvar rozvoje města a v rámci tohoto útvaru je nyní vyhlášeno výběrové řízení na pozici **energetického manažera**.

Záměrem předkládaného materiálu je i využití možnosti zajistit financování nákladů této nové pozice v maximální míře externími prostředky. Dostupný dotační program, jehož podrobnosti uvádíme níže, bude vyhlášen 2. září 2024 s alokací pouze 15 mil. Kč.

Přistoupení města k Paktu starostů a primátorů v oblasti klimatu a energetiky

V souvislosti s aktivitami města v oblasti energetiky a adaptací na klimatickou změnu – a možností využití dostupných externích finančních zdrojů - navrhujeme přistoupení města k Paktu starostů a primátorů v oblasti klimatu a energetiky. Pakt starostů je světovou iniciativou v oblasti klimatu a energetiky měst a obcí. Sdružuje tisíce místních i regionálních samospráv, jež se dobrovolně zasazují o implementaci cílů EU v oblasti klimatu a energetiky na svém území. Noví signatáři se zavazují postupně snižovat emise CO² a přijmout integrovaný přístup k mírnění změn klimatu a adaptaci na ně.

Aby byly závazky promítnuty do praktických opatření a projektů, signatáři Paktu mají vypracovat a předložit Akční plán pro udržitelnou energii a klima (Sustainable Energy and Climate Action Plan - SECAP), ve kterém budou vymezeny plánované klíčové aktivity a opatření.

SECAP obsahuje:

- Výchozí emisní bilanci (BEI) skleníkových plynů a plány konkrétních činností a opatření na její snížení, včetně dlouhodobé vize do roku 2040,
- Analýzu zranitelnosti obce vůči negativním dopadům změny klimatu a návrh konkrétních činností a opatření na zvýšení její odolnosti

Co za to město jako signatář Paktu získá?

- Evropská komise se zavázala podporovat místní orgány zapojené do Paktu starostů a primátorů a poskytovat jim publicitu.
- Evropská komise implementovala a financuje Úřad pro svaz starostů (Covenant of Mayors Office, CoMO), který pomáhá signatářům Paktu k zodpovězení jakýchkoli otázek prostřednictvím Helpdesku a podporuje jejich místní akce prostřednictvím komunikačních kanálů Covenant. CoMO také koordinuje práci s třetími stranami a vyjednává o podpoře příslušných zúčastněných stran.
- Společné výzkumné středisko Evropské komise spolupracuje s CoMO na poskytování komplexních technických pokynů a šablon s cílem pomoci signatářům při plnění závazků vyplývajících z Paktu starostů a primátorů, jakož i sledování provádění a výsledků signatářských projektů, Akčních plánů.
- Evropská komise zavázala k mobilizaci finančních prostředků a politické podpory na úrovni EU.
- Posílení spolupráce s občany a místními zainteresovanými stranami na jejich území prostřednictvím rozvoje a sledování jejich akčních plánů
- Plné členství vč. zpracovaného SECAP bylo a nejspíše bude podmínkou financování z programů EU, Norských fondů apod.

Povinnosti plynoucí z přistoupení města k Paktu starostů a primátorů a jejich závaznost

Text Závazků paktu představuje obecně formulované deklaráce bez kvantifikovaných cílů, termínů či sankcí. K Paktu starostů lze přistoupit a vystoupit kdykoli. Město v této deklaraci prohlašuje, že:

- „...se zavazuje stanovit si střednědobé a dlouhodobé cíle, které jsou v souladu s cíli EU a alespoň tak ambiciózní jako naše národní cíle...“. Pro město budou tedy závazné pouze ty cíle, které si samo v rámci akčního plánu vymezí a jejichž dosažení bude reálné,
- „...vypracuje, zavede a oznámí ve stanovených termínech akční plán k dosažení našich cílů...“ (viz odst 3). Termín vypracování tohoto akčního plánu deklarace neuvádí, nicméně pravidlem je období do dvou let od připojení se k Paktu. Navrhujeme zpracovat Akční plán pro energii a klima pouze s využitím dotací. Pokud se v horizontu cca 2 – 3 let nepodaří dotaci na tvorbu SECAP získat a město z jakýchkoli důvodů na jeho pořízení rezignuje, může z Paktu odejít kdykoli bez jakýchkoli sankcí.

Proces plného začlenění města do Paktu starostů a primátorů zahrnuje níže uvedené 3 kroky.

1. Podpis Paktu starostů a primátorů
 - Představení iniciativy Pakt starostů a primátorů městskému zastupitelstvu a pověření starosty podpisem formuláře k přistoupení
 - Podpis Závazků paktu starostou města – plný text dokumentu viz příloha č. 1
 - Odeslání podepsaného dokumentu se Závazkem přes webovou platformu MyCovenant
2. Vypracování Akčního plánu pro udržitelnou energii a klima / SECAP

- SECAP je akční plán, který z pohledu zmírňování dopadů vychází z bilance základních emisí a z pohledu adaptace vychází z posouzení rizik a zranitelnosti: definuje opatření jak pro zmírňování dopadů, tak pro adaptaci. SECAP vychází a navazuje na Místní energetickou koncepci a Místní strategii na změnu klimatu, které dále doplňuje a zpřesňuje. Signatáři mají povinnost předkládat jednou za dva roky prováděcí zprávu o plnění SECAP. Při této příležitosti mohou upravit své priority a přezkoumat akční plán za účelem dosažitelnosti svých cílů.
- SECAP musí schválit zastupitelstvo a musí se nahrát ve vašem mateřském jazyce prostřednictvím internetového systému pro předkládání dokumentů.
- Implementace SECAP bude vyžadovat čas, úsilí a finanční prostředky - financování implementace dokumentu může být předmětem podpory Operačního programu Životní prostředí, Operačního programu Podnikání a inovace (pro městské společnosti), Technologické agentury ČR, Horizon 2020, Národního programu Životní prostředí a dalších.
- Ve fázi realizace bude zásadní zajistit dobrou interní, ale i externí komunikaci.
- Vhodnou příležitostí pro informování a zapojení občanů do tohoto procesu může být uspořádání Místních dnů pro energii/klima s různými výstavami, prohlídkami s výkladem, kampaněmi na zvýšení povědomí atd. Tak se zajistí výrazná podpora celého procesu realizace SECAP a přispěje to ke změně chování.

3. Pravidelné předkládání prováděcích zpráv

Po předložení SECAP musí město každé dva roky předkládat zprávu o jeho provádění. Cílem těchto prováděcích zpráv je srovnat průběžné výsledky s plánovanými cíli. Proces předkládání zpráv zjednoduší internetový vzor, který vychází ze stávajícího vzoru SECAP.

V České republice k Paktu starostů a primátorů dosud přistoupilo cca 282 municipalit.

Dotace na agendu spojenou s připojením k Paktu starostů

Ministerstvo životního prostředí ČR prostřednictvím Národního programu životní prostředí vyhlásilo **výzvu č. 2/2024: Pakt starostů pro klima a energii**, která aktivity spojené s připojením města do Paktu starostů může podpořit dotací **až do výše 2 mil. Kč**. Z dotace je pak možné financovat následující aktivity:

- a) **Zpracování Akčního plánu pro udržitelnou energii a klima** – dotace pokryje 80 % nákladů na pořízení dokumentu
- b) **Podporu jednoho pracovního místa pro pracovníka** obce na plný nebo částečný úvazek – dotace pokryje 50 % mzdových nákladů na pracovní pozici
- c) **Organizaci Místního dne pro klima a energii** – dotace pokryje 80 % nákladů spojených s organizací:

Podmínkou pro získání dotace je:

- Přistoupení k iniciativě Paktu starostů a primátorů dle oficiální evidence na webových stránkách Paktu starostů a primátorů,
- Předkládaný projekt musí obsahovat zpracování SECAP
- Do dvou let od schválení SECAP zastupitelstvem města předložit monitorovací zprávu o plnění SECAP kanceláři Paktu starostů a primátorů, Ministerstvu životního prostředí a Státnímu fondu životního prostředí

Náklady na přípravu SECAP předpokládáme v rozmezí od 500tis. do 600 tis. Kč bez DPH.

Závěr a doporučení:

Oblast energetiky, snižování emisí, adaptace městské infrastruktury a prostředí na extrémní projevy počasí tvoří vzájemně propojený celek. Přístup samosprávy k řešení těchto témat se v konečném důsledku projevuje v úspoře provozních nákladů, kvalitě životního prostředí i života ve městě. Proto je důležité vývoj poznatků a přístupů v těchto oblastech sledovat, vyhodnocovat a prostřednictvím navrhovaných opatření aplikovat. Touto problematikou se bude zabývat nově zřizovaná pozice energetického manažera.

Doporučujeme přistoupit k Paktu starostů a primátorů a umožnit tak realizovat stanovené priority města, a nyní i aktivity spojené s členstvím v paktu s využitím spolufinancování z externích zdrojů.

Zpracoval:

Jaroslav Bičan, ÚMA, 27.8.2024

Přílohy:

- Příloha č. 1 Závazkový dokument Paktu starostů a primátorů